

Zeszyty PRASOZNAWCZE

Kraków 2014, T. 57, nr 3 (219), s. 638–645

www.ejournals.eu/Zeszyty-Prasoznawcze/

Konferencja Naukowa „Zarządzanie mediami. Teoria i praktyka” Uniwersytet Jagielloński, Kraków, 7–8 marca 2013 r.

KRONIKA NAUKOWA, SPRAWOZDANIA, NOTY

Na Uniwersytecie Jagiellońskim odbyła się dwudniowa konferencja naukowa „Zarządzanie Mediami. Teoria i Praktyka”, zorganizowana przez Zakład Zarządzania i Ekonomiki Mediów Instytutu Kultury UJ. Patronat honorowy objął nad nią rektor UJ prof. dr hab. med. Wojciech Nowak. W obradach wzięło udział ponad osiemdziesiąt osób z Polski i zagranicy. Byli wśród nich prezesi, dyrektorzy i redaktorzy naczelni przedsiębiorstw medialnych, a także naukowcy zajmujący się badaniem mediów oraz zarządzaniem. Praktycy i teoretycy mediów wymieniali się przemyśleniami, obserwacjami i wynikami badań na temat sytuacji mediów, specyfiki zarządzania nimi oraz zmian, jakie w nich zachodzą.

Pierwszego dnia obrady odbywały się w Collegium Novum. Konferencję otworzył prof. dr hab. Bogusław Nierenberg, przewodniczący komitetu organizacyjnego i pomysłodawca konferencji. Na wstępie podkreślił, że taka dyskusja jest potrzebna, gdyż media stoją wobec nieznanych nigdy wcześniej wyzwań i problemów. Rozwój nowych technologii informacyjno-komunikacyjnych, postępujący proces koncentracji i monopolizacji w warunkach globalizacji oraz kryzys społeczny i ekonomiczny wpływają na ich funkcjonowanie, wymuszając ciągle przystosowywanie się do nowych warunków rynkowych. W tej sytuacji szczególnego znaczenia nabiera zarządzanie mediami, które wymaga coraz bardziej specjalistycznej wiedzy z różnych dziedzin oraz zdobywania nowych umiejętności.

Obradom towarzyszyło podpisanie listu intencyjnego między rektorem Uniwersytetu Jagiellońskiego prof. dr hab. med. Wojciechem Nowakiem i przewodniczącym Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji Janem Dworakiem, w którym zadeklarowano chęć wznowienia Konferencji Mediów Publicznych w 2014 r. Jej przedmiotem będzie dyskusja nad rolą, przemianami i zadaniami mediów publicznych w Polsce i na świecie.

Pierwszego dnia sesja plenarna składała się z trzech części. Rozpoczęła się pod przewodnictwem prof. dr hab. Janusza Adamowskiego z Uniwersytetu Warszawskiego. W jej trakcie Jerzy Mikułowski Pomorski (UE w Krakowie) wygłosił referat na temat medialnych dylematów zapośredniczenia. Następnie Jacek Sobczak (UAM w Poznaniu) mówił na temat otwartych zasobów informacyjnych, zastanawiając się, czy w dzisiejszych czasach są one *remedium*, czy przekleństwem.

W czasie drugiej części, prowadzonej przez dr. hab. Stanisława Jędrzejewskiego prof. ALK (KUL, Akademia Leona Koźmińskiego), organizatorzy łączyli się z Nowym Jorkiem, dzięki czemu w konferencji głos zabrali: prof. David A. Gautschi oraz prof. Bożena Mierzejewska z Uniwersytetu Fordham. W tej części obrad referat wygłosił także Tomasz Goban-Klas (UJ), który zwrócił uwagę na problematykę zarządzania jakością w dziennikarstwie.

Ostatnia, trzecia część sesji, odbyła się pod przewodnictwem prof. dr hab. Ewy Nowińskiej z Uniwersytetu Jagiellońskiego. Podczas obrad Stanisław Jędrzejewski zaprezentował strategię rozwoju mediów publicznych w świecie konwergencji, Krystyna Doktorowicz z UŚ mówiła o użytkownikach nowych mediów i ich strategiach wobec globalnych strategii medialnych. Referatom towarzyszyły dyskusje, wymiany myśli i poglądów. Całość obrad była nagrywana i emitowana na żywo na stronie internetowej konferencji.

Tego dnia w Klubie pod Jaszczurami odbył się także panel studencki, podczas którego sześciu studentów Instytutu Kultury UJ z kierunku zarządzanie kulturą i mediami zaprezentowało swoje referaty. Byli wśród nich: Anna Małysiak, Karolina Kaczmarczyk, Katarzyna Skrzypczyk, Mateusz Hasior, Anna Głuc, Alicja Złotnik. Spotkanie prowadził dr hab. Łukasz Gawel oraz dr Rafał Maciąg (UJ). Na panelu byli obecni także goście – minister Jan Dworak oraz prezesi, dyrektorzy i redaktorzy naczelni przedsiębiorstw medialnych, w tym m.in. Jolanta Kaczmarek (Radio dla Ciebie), Juliusz Michał Maliszewski (Polskie Radio), Leszek Dziura (TVP Kraków), Paweł Frącz (Radio Opole), Janusz Andrzejowski (Radio Kraków).

Drugiego dnia obrady odbywały się na Kampusie 600-lecia Odnowienia Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prelegenci wygłaszali referaty podczas trzech, równoległych paneli: „Definiowanie i problematyka ogólna mediów”, „Ekonomia i zarządzanie mediami” oraz „Problematyka zawartości przekazu medialnego”.

Pierwszemu panelowi, zatytułowanemu „Definiowanie i problematyka ogólna mediów”, przewodniczył dr hab. Stanisław Jędrzejewski, prof. ALK. Tematyka dotyczyła problemów z definiowaniem mediów w czasach burzliwych przemian i wyzwań, tak aby oddawało ono ich istotę. Jędrzej Skrzypczak (UAM w Poznaniu) przedstawił dylematy związane z definiowaniem pojęcia prasy, radiofonii i telewizji, które pojawiły się w erze cyfrowej. Elżbieta Czarny-Drożdżejko (UPJPII w Krakowie) prezentowała natomiast rozporządzenia KRRiT jako element zarządzania mediami. Juliusz Michał Maliszewski (Polskie Radio) omawiał cyfrowe strategie rozwoju tradycyjnego medium, analizując przykład Polskiego Radia dla Zagranicy. Katarzyna Kopecka-Piech (AWF we Wrocławiu) przedstawiała analizę i typologię innowacji medialnych. Prezes Henryk Pietrzak (Polskie Radio Rzeszów) mówił o kinematyce i dynamice informacji w przestrzeni medialnej, powołując się na komunikat z prac seminarium modelowania przestrzeni medialnej na UR. Sebastian Musioł (UE w Katowicach) ukazywał przekształcenia i kierunki rozwoju prasy branżowej, obrazując na ich przykładzie ogólne tren-

dy rynkowe. Ksenia Kakareko (UW, Stowarzyszenie Wydawców Repropol) przybliżyła problematykę zarządzania prawami autorskimi w Federacji Rosyjskiej.

Drugi panel pod nazwą „Ekonomika i zarządzanie mediami” prowadził dr hab. Paweł Frącz, prof. PO, reprezentujący Politechnikę Opolską i Radio Opole. Tematy tej części konferencji związane były z tym, jak w nowych realiach zarządzać mediami oraz gdzie szukać źródeł ich finansowania, żeby mogły spełniać swoje podstawowe funkcje. Ewa Gębicka (Uniwersytet Śląski) zaprezentowała problemy zarządzania produkcją filmową w realiach polskiej kinematografii i w otoczeniu nowych mediów. Jan Kreft (Radio Gdańsk) omawiał konsekwencje współtworzenia przez użytkowników wartości w mediach. Natomiast Jerzy Gawroński (Polskie Radio Rzeszów) mówił o zarządzaniu mediami w sformalizowanej, wielowymiarowej przestrzeni. Katarzyna Cira (UEK) prezentowała dylematy wdrożeniowe oraz problematykę zarządzania marką na rynku nowych mediów. Prezes Piotr Ostrowski (Radio Koszalin) ukazywał strategię zarządzania radiem publicznym na przykładzie Radia Koszalin. Mgr inż. Mateusz Tomanek (UMK w Toruniu) wyjaśniał specyfikę zarządzania mediami w sporcie. Dr Adam Drosik (UO) przedstawiał, jak wygląda zarządzanie mediami studenckimi w dobie konwergencji mediów. Andrzej Mirski (UJ) zajął się wartościami ekonomicznymi i pozaekonomicznymi w zarządzaniu mediami.

Trzeci panel pod tytułem „Problematyka zawartości przekazu medialnego” prowadzony był przez dr hab. Krystynę Doktorowicz, prof. UŚ. Tematy wystąpień dotyczyły zagadnień, jak zachować podstawowe wartości moralne w coraz bardziej zinstrumentalizowanym świecie mediów. Ks. Michał Drożdż (UPJPII) omawiał meandry ideału i fikcji misyjności mediów. Maria Miczyńska-Kowalska (KUL) odnosiła zagrożenia podstawowych wartości w świecie mediów do kryzysu współczesnej rodziny. Lidia Godek (UAM w Poznaniu) mówiła o roli wartości w kształtowaniu polityk medialnych oraz o paradoksach politycznego zaangażowania. Joanna Szegda (KUL) zaprezentowała alternatywne metody zarządzania organizacją i treścią w mediach obywatelskich. Lucyna Szot (UWr) referowała, jak wygląda zarządzanie informacjami w mediach. Jako ostatni, Bartłomiej Machnik (UO) zaprezentował nowe kanały dialogu ze społeczeństwem na przykładzie wykorzystania nowych mediów w procesie komunikacji politycznej.

Konferencję podsumował prof. dr hab. Bogusław Nierenberg, raz jeszcze zwracając uwagę na potrzebę mówienia o zarządzaniu mediami w warunkach ciągłych zmian. Panele dyskusyjne podsumowali ich przewodniczący. Głos zabrał także prof. dr hab. Jerzy Mikułkowski Pomorski, mówiąc o konieczności kontynuacji i tworzenia nowoczesnych badań nad mediami, jakie w czasach PRL-u prowadził Ośrodek Badań Prasoznawczych.

Anna Modzelewska

Długo musieliśmy oczekiwać w tym roku na pierwszy zeszyt *Rocznika Historii Prasy Polskiej*, ale w końcu ukazał się na początku października. Rozpoczyna go dział „Artykuły i rozprawy. Dzieje prasy polskiej do r. 1989”. Zawiera on obszerny, przeszło czterdziestostronicowy tekst Adiny Bar-El, izraelskiej badaczki żydowskiej literatury, prasy i oświaty, poświęcony żydowskim czasopismom dla dzieci i młodzieży, ukazującym się w przedwojennej Polsce. Artykuł opublikowany został w całości w języku angielskim i, jak zaznaczyła autorka, powstał w wyniku długoletnich naukowych ustaleń i poszukiwań, prowadzonych w Izraelu, Polsce oraz w Stanach Zjednoczonych.

W ich rezultacie opracowano najdokładniejszą jak dotąd charakterystykę żydowskich pism dla dzieci i młodzieży, ukazujących się w międzywojennej Polsce w trzech językach: jidysz, polskim i hebrajskim. Ów podział periodyków z uwagi na język publikacji znalazł swoje odzwierciedlenie również w strukturze pracy. Poza głównym kryterium językowym uwzględniono także inne cechy/różnice typologiczne, m.in. wprowadzono podział na pisma szkolne oraz wydawane przez instytucje, organizacje i stowarzyszenia o charakterze narodowym, regionalnym, politycznym, społecznym i edukacyjnym. Oprócz krótkich charakterystyk poszczególnych tytułów prasowych, szczególne miejsce w opracowaniu A. Bar-El zajął *Mały Przegląd* Janusza Korczaka¹.

Następny artykuł przenosi nas w mroczne czasy II wojny światowej do okupowanego przez hitlerowców i węgierskich faszystów Budapesztu. Krzysztof Woźniakowski przedstawił krótkie dzieje i zawartość polskiego periodyku *Słowo*, ukazującego się od września do grudnia 1944 r. z inicjatywy tzw. „drugiego” Komitetu Obywatelskiego Opieki nad Uchodźcami. Pismo wychodziło co 10 dni za sprawą polskiego dziennikarza Zdzisława Antoniewicza. Ta jednoosobowa redakcja, wspomagana jedynie przez korektora i logistykę, zdołała jednak utrzymać pismo w wyjątkowo niekorzystnym politycznie okresie przejęcia władzy przez przywódcę węgierskich faszystów, Ferencza Szálasiego.

Istnienie „Słowa” w takich warunkach było możliwe tylko dzięki całkowitemu podporządkowaniu się ówczesnym realiom i zrezygnowaniu z wyrażania własnych opinii na temat bieżącej sytuacji społeczno-politycznej. W tej sytuacji periodyk ograniczał się do publikacji wyłącznie przedruków oficjalnych komunikatów i rozporządzeń władz oraz bezpiecznych cenzuralnie materiałów niezwiązanych z problematyką toczącej się wojny, np. propagujących sport i kulturę fizyczną. *Słowo* publikowało również teksty literackie: poezję i fragmenty prozy. Artykuł K. Woźniakowskiego zawiera ich szczegółowe omówienie. Ciekawostką

¹ A. Bar-El: Jewish Children's periodicals in Poland between the two world wars – in three languages, *Rocznik Historii Prasy Polskiej* 2013, T. XVI, z. 1 (31), s. 41–45.

w strukturze „Słowa” był „Kącik dla dzieci”, który pojawił się, gdy na Węgrzech nie ukazywały się już książki dla polskich dzieci. „Kącik dla dzieci” nawiązywał do podobnej rubryki ukazującej się wcześniej w innym polskim piśmie pt. *Więści Polskie*².

W dziale „Artykuły i rozprawy. Prasa i media po 1989 r.” zamieszczono tekst Tomasza Mielczarka pt. „Współczesna polska prasa opinii”. Autor zaliczył do tego segmentu polskiego rynku mediów drukowanych prasę społeczno-kulturalną i społeczno-polityczną i dowiódł, że w latach 1989–2012 prasa opinii, wobec spadku zainteresowania gazetami, znacznie zyskała na popularności.

Zjawisko to dotyczyło zwłaszcza popularnych i kolorowych tygodników społeczno-politycznych. Pisma te niewiele się różnią pod względem redakcyjnym i tematycznym, ukazują się w niemal identycznej formule wydawniczej. Koncentrują się przede wszystkim na bieżących wydarzeniach społeczno-politycznych, niekiedy odwołują się do historii. Autor zwraca uwagę, że pisma te nie publikują poezji czy fragmentów prozy, a tematyka kulturalna pojawia się w nich sporadycznie i tylko w tym celu, by promować twórców bliskich ideowo lub związanych towarzysko z daną redakcją³.

Zdaniem T. Mielczarka „polska prasa opinii wykazuje się dużą żywotnością. W początkach lat 90. XX w. ukazywało się 5 wysokonakładowych pism społeczno-kulturalnych (*Tygodnik Powszechny*, *Przekrój*) i społeczno-politycznych (*Polityka*, *Wprost*, *Nie*) sprzedawanych w liczbie znacznie przekraczającej 0,5 mln egz. Prasa ta największe tryumfy odnotowała w początkach XXI w. W 2001 r. było 8 czasopism opinii (*Polityka*, *Wprost*, *Nie*, *Przegląd*, *Gazeta Polska*, *Newsweek*, *Tygodnik Powszechny*, *Przekrój*), a sprzedawano ich znacznie ponad 1,2 mln egz. Dziesięć lat później wydawano 9 takich czasopism: *Politykę*, *Wprost*, *Nie*, *Przegląd*, *Gazetę Polską*, *Newsweek*, *Tygodnik Powszechny*, *Przekrój* i *Uważam Rze*. Ich łączne rozpowszechnianie płatne wynosiło ok. 0,7 mln egz.”⁴. W 2012 r. tendencja ta uległa załamaniu. W artykule dokonano przeglądu i charakterystyki najpopularniejszych tytułów zaliczanych do prasy opinii.

Następny tekst w *RHPP* zawiera wyniki analizy rozwoju i głównych cech przekazów o cyklu o Harrym Potterze zamieszczanych na łamach *Gazety Wyborczej* od chwili ukazania się w niej pierwszej wzmianki na ten temat (27 stycznia 2000 r.) do grudnia 2011 r. Artykuł Michała Rogoża zawiera analizę ilościową, charakterystykę fluktuacji w zakresie liczby publikacji na temat „Harry’ego...”, odzwierciedlenie wątku w działach i dodatkach do gazety oraz charakterystykę zbioru tekstów o „Harrym...” z uwagi na zróżnicowanie głównego wątku wypowiedzi.

Według badań M. Rogoża ukazanie się w Polsce kolejnych części „Harry’ego Pottera” było znaczącym wydarzeniem medialnym, które znalazło swe odbicie

² K. Woźniakowski: *Słowo* (1944): polski periodyk na Węgrzech okupowanych przez hitlerowskie Niemcy, tamże, s. 62–63.

³ T. Mielczarek: *Współczesna polska prasa opinii*, tamże, s. 79–80.

⁴ Tamże, s. 101.

również na łamach *Gazety Wyborczej* w postaci 1882 publikacji. *Gazeta* nie ograniczyła się jedynie do roli informacyjnej. Kreowała modę na „Harry’ego Pottera”, zarówno na lekturę powieści, jak i na powstałe na jej podstawie filmy i gry komputerowe. Redakcja podejmowała działania skierowane do konkretnych adresatów: dzieci i rodziców. Zdaniem M. Rogoża „bezpośredni wpływ na liczbę publikacji miały przede wszystkim wydarzenia na rynku krajowym, przy czym liczba informacji nie wynikała z samego faktu premiery kolejnego tomu powieści czy jej filmowej adaptacji, ale ze skali zainteresowania tematem potencjalnego odbiorcy. Nie można w tym sensie wskazać *Gazety Wyborczej* jako inicjatora innowacji – ta rola przypadła raczej Internetowi wspomaganemu przez tak zwany marketing szeptany, aczkolwiek jej znaczenie w ugruntowaniu mody i kształtowaniu opinii czytelniczej było z pewnością niepoślednie”⁵.

Dział „Artykuły i rozprawy” w *RHPP* zamyka publikacja Agnieszki Fludy-Krokos o nieistniejącym już czasopiśmie *Exbibliotheca: Magazyn Grafików i Kolekcjonerów Ekslibrisów*. To wyjątkowe z uwagi na treść i odbiorców pismo, w całości poświęcone ekslibrisowi, ukazywało się w latach 1999–2009. Swoją wyjątkowość zawdzięczało również starannej szacie graficznej (kredowy papier, przejrzysty uporządkowany układ i różnorodność materiału ilustracyjnego) oraz zaangażowaniu redakcji i autorów tekstów.

W artykule o tym nieprzeciętnym periodyku fachowym, autorka przedstawiła także wyniki analizy jego zawartości ilościowej i treściowej. Zwróciła uwagę na duże zróżnicowanie tekstów publikowanych na łamach *Ex-biblioteki*.... Ukazywały się tam zarówno krótkie, flesztowe notki, jak i obszerne opracowania naukowe. Według ustaleń A. Fludy-Krokos na łamach 20. numerów magazynu zamieszczono 263 teksty 63 autorów, grafiki 183 artystów, w tym aż 59 pochodzenia zagranicznego (m.in. z Argentyny, Czech, Japonii, Niemiec, Rosji, Ukrainy i Włoch) oraz 693 ilustracje, z czego 563 to ekslibrisy. Niestety, mimo zaangażowania redakcji pismo z powodów finansowych podzieliło los swoich poprzedników⁶. Artykuł A. Fludy-Krokos odróżnia od innych tego typu prac badawcza dokładność, wręcz drobiazgowa skrupulatność, co dowodzi rzetelności badaczki. Całość wywodów, wniosków, poparta została solidnie opracowanymi danymi statystycznymi w postaci tabel, wykresów i przykładów grafiki.

W dziale *Rocznika*... „Materiały i Miscellanea” Arkadiusz Indraszczyk opublikował tekst, który nazwał „próbą katalogu” prasy ruchu ludowego na emigracji w latach 1945–1989. W rzeczywistości jest to artykuł przedstawiający krótką charakterystykę ruchu ludowego oraz panoramę jego prasy po 1945 r. na emigracji. W obrębie tych zagadnień zarysował również funkcję prasy w emigracyjnych partiach i ugrupowaniach politycznych oraz typologię prasy emigracyjnej ruchu ludowego. Głównym zrębem tego opracowania jest wykaz: zawiera on zestawie-

⁵ M. Rogoż: „Harry Potter” J.K. Rowling na łamach *Gazety Wyborczej*, tamże, s. 125.

⁶ A. Fluda-Krokos: *Exbibliotheca: Magazyn Grafików i Kolekcjonerów Ekslibrisów (1999–2009)*, tamże, s. 127–150.

nie 43 tytułów czasopism wraz z opisem cech formalno-wydawniczych oraz krótką adnotacją o ich treści.

W tym samym dziale zamieszczono również artykuł Pawła Urbaniaka pt. „Finansowanie pism kulturalnych w Polsce Ludowej i po 1989 r. na przykładzie Wrocławia”. Autor przedstawił w nim mechanizmy finansowania prasy kulturalnej w dwóch okresach: w latach 70. i 80. XX w. oraz w dwudziestolecie po przemianach politycznych, rozpoczętych w r. 1989. Autor podkreśla, że po transformacji ustrojowej mecenat państwa, które w przypadku czasopism kulturalnych reprezentowane było przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, ulega znacznemu pomniejszeniu. Rośnie natomiast rola władz samorządowych oraz fundacji (m.in. Fundacja im. Stefana Batorego, Fundacja Kultury Polskiej), a także, choć w mniejszym stopniu, sponsorów i mecenatu prywatnego (zaledwie kilka procent)⁷.

Pierwszy zeszyt 16. tomu *RHPP* pomieścił obszerny (ok. 50 s.) dział „Przeglądy i recenzje”. Znalazły się w nim omówienia książek: Ewy Gruszczyńskiej: „Dawne polskie przekłady prasowe: informacja – perswazja – manipulacja” (Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa 2012, ss. 249)⁸; Stanisława Milewskiego i Adama Redzika: „*Themis i PHEME*. Czasopiśmiennictwo prawnicze w Polsce do 1939 roku” (Wydawnictwo Iskry, Warszawa 2011, ss. 658)⁹; „Prasa sądecka od zarania do dziś 1891–2011” pod red. Bolesława Farena, współpraca Agnieszka Ogonowska (Wydawnictwo Edukacyjne, Kraków 2012, ss. 386)¹⁰ oraz Tomasza Mielczarka: „Raport o śmierci polskich gazet” (Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa 2012, ss. 242)¹¹.

W tym samym dziale zamieszczono przeglądy czasopism: *Zeszytów Prasoznawczych* (pióra Wandy Matras-Mastalerz)¹² oraz kwartalnika *Media i Medioznawstwo* (rec. Adama Bańdo)¹³.

W dziale „Kronika” ukazały się trzy sprawozdania z konferencji: sprawozdanie Grzegorza Niecia z Międzynarodowej konferencji naukowej „Biblioteka, Książka, Informacja i Internet 2012 (Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UMCS w Lublinie, Lublin, 9–10 października 2012 r.); Adama Rutyn. tematyki prasoznawczej na Konferencji Naukowej „Działalność oficyn wy-

⁷ P. Urbaniak: Finansowanie pism kulturalnych w Polsce Ludowej i po 1989 roku na przykładzie Wrocławia, tamże, s. 187–189.

⁸ A. Fluda-Krokos: Ewa Gruszczyńska: Dawne polskie przekłady prasowe: informacja – perswazja – manipulacja, tamże, s. 207–211.

⁹ G. Wrona: Stanisław Milewski, Adam Redzik: *Themis i PHEME*. Czasopiśmiennictwo prawnicze w Polsce do 1939 roku, tamże, s. 213–218.

¹⁰ J. Szocki: Prasa sądecka od zarania do dziś 1891–2011 pod red. Bolesława Farena, współpraca Agnieszka Ogonowska, tamże, s. 219–226.

¹¹ J. Chwastyk-Kowalczyk: Tomasz Mielczarek: Raport o śmierci polskich gazet, tamże, s. 227–231.

¹² W. Matras-Mastalerz: *Zeszyty Prasoznawcze* Rocznik 52 (2009), nr 1/2, 3/4, tamże, s. 233–238; Tamże: *Zeszyty Prasoznawcze* Rocznik 53 (2010), nr 1/2, 3/4, tamże, s. 239–244; Tamże: *Zeszyty Prasoznawcze* Rocznik 54 (2011), nr 1/2, 3/4, tamże, s. 245–251.

¹³ A. Bańdo: *Media i Medioznawstwo* 2011, nr 2, tamże, s. 253–257.

dawnicznych na rzecz edukacji, szkolnictwa i oświaty w XIX i XX wieku (Uniwersytet Łódzki, 15–16 października 2012 r.) oraz sprawozdanie ww. G. Niecia z Konferencji Naukowej „Oblicza prasy Ziem Zachodnich po 1945 roku” (Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. C. Norwida w Zielonej Górze i in. Zielona Góra, 24–25 października 2012 r.).

Adam Bańdo